

Khovsgol Dairy Project

- et andelsmejeriprojekt i Mongoliet

Fra en idé opstår til den omsættes i handling og krones med et færdigt produkt er ofte resultatet af en langvarig proces præget af op- og nedture. Det kan Charlotte Vad tale med om. Som aktivt medlem af 'Arkitekter uden Grænser' og 'Mejerifolk uden Grænser' fortæller hun historien om, hvordan det lykkedes at skabe det første andelsmejeri efter dansk forbillede i Mongoliet.

Den stiftende generalforsamling i andelsforeningen 'Velsignet af Yakoksen', Khatgal 2015.

jeg at tage hjem og arbejde videre på projektet.

Projektarbejde

Hjemme i Danmark kontaktede jeg den nystiftede NGO *Arkitekter uden Grænser* (AuG) og meldte mig ind i foreningen. De syntes ideen lød god og bad mig om at skrive en projektsøgning. Derefter brugte jeg de næste par år på at researche og skrive en projektsøgning. I efteråret 2014 blev projektet endelig godkendt med den klausul, at der skulle skaffes yderligere samarbejdspartnere, da et mejeri er en bygning med mange tekniske udfordringer.

I starten af 2015 fik jeg kontakt til den nystiftede NGO *Mejerifolk uden Grænser* (MuG), som var interesseret i et samarbejde. Herfra gik det heldigvis hurtigt. I løbet af et par måneder blev der planlagt en studierejse til Khovsgol, fundet tre frivillige mejeriteknikere som ville bruge 2 uger af deres sommerferie på rejsen; der blev rejst midler til deres rejse og vi kunne tage af sted i starten af juli 2015.

Det var et travlt program med mange møder i hovedstaden Ulaan-

Det hele startede ude på sletterne i det nordlige Mongoliet i sommeren 2011, en dejlig aften ved bålet under de uendelig mange stjerner.

Jeg var på et 14 dages hestetrek i nationalparken ved den smukke Khovsgolsø og sad og talte via en tolk med de lokale nomader, som fungerede som vores guider og var ejere til de heste vi red på.

De fortalte om det hårde liv som mongolsk nomade, med lange iskolde vintre og korte intense somre, hvor der er overflod af mælk fra dyrene, men meget få afsætningsmuligheder. De fortalte, at det er meget svært at tjene penge på landet. Man kan ikke finde arbejde og de fleste lever som nomadiske hyr-

der af deres dyr. Hvis de vil sende deres børn i uddannelse, må de sælge deres dyr. Og der er altid en risiko for, at de strenge vintre tager livet af dyrene og så er der ikke andet at gøre end at rejse til hovedstaden Ulaanbaatar for at søge arbejde, og de fleste ender dér som arbejdsløse i de store ger-slumdistrikter.

Jeg fortalte om de danske andelsmejerier, der er demokratisk ledet foreninger, hvor alle er lige uanset hvor mange dyr man ejer. Alle var begejstrede for ideen og talte om hvordan det ville løfte hele deres lokalsamfund, hvis de kunne levere mælk til deres eget mejeri og få mulighed for at sælge produkterne til de mange turister, der hvert år besøger Khovsgolsøen. Derfor lovede

Informationstelt stillet op til den årlige Naadam i 2015.

Det første fundament blev udgravet og støbt af foreningens medlemmer. Det måtte senere kasseres pga. dårlig udførelse.

baatar med mejeriekspert, NGO'er og mulige samarbejdspartnere. Derefter rejste holdet til Khatgal, en lille landsby ved den sydlige spids af Khovsgolsøen. Det var den by mine mongolske nomadevenner havde peget på som den bedst beliggende til mejeriet. I Khatgal afholdt det danske team flere informationsmøder og holdet satte et informationstelt op ved den årlige Naadam-festival. Vi fik skrevet over 50 familier op som interesserede og holdt til sidst en slags generalforsamling, hvor den nye forening kaldet »Velsignet af Yakoksen« så dagens lys. Hele det store opland til Khatgal blev opdelt i syv områder og der blev valgt en repræsentant for hvert område.

Derefter tog det danske hold hjem og begyndte det store arbejde med en projektbeskrivelse ud fra vores research og at søge om penge til projektet.

Vi havde i Ulaanbaatar fundet den mongolske NGO *Global Communities* (GC), som var støttet af *US Aid*. Deres speciale var at undervise nomader i at organisere sig i andelsforeninger. De blev vores lokale samarbejdspartnere og varetog undervisning og workshops i Khatgal af vores forenings medlemmer. De hjalp med at der blev afholdt en rigtig generalforsamling, blev valgt formand og bestyrelsesmedlemmer

og blev skrevet vedtægter. De varetog også kontakten til vores andelsforening.

Udgifterne til dette blev dækket ved private donationer og crowdfunding, som det danske hold rejste.

Udfordringer

Da jeg sad ved bålet under stjernehimmelen og planlagde projektet med nomaderne, så havde jeg en formodning om at mejeribygningen nok ville stå færdig efter en 3 år. Så da jeg 5 år senere i 2016 sad og planlagde endnu en rejse til Khovsgol og stadigvæk »kun« var i gang med at lave projektbeskrivelser og ansøgninger, så var jeg godt klar over, at det tager meget lang tid at realisere en god ide.

Min oprindelige ide med at bygge en mejeribygning, sørge for mejeriudstyr, og så kunne de lokale nomader ellers tage over, den var simpelthen ikke bæredygtig. Det var tydeligt, at det var svært for foreningens medlemmer at drive den. Hver gang vi danskere kom på besøg, fyldt med gode ideer og intentioner,

Det første hus blev opført på det dårligt udførte fundament og måtte flyttes.

så var medlemmerne aktive og positive. Men når den lange vinter satte ind, faldt aktivitetsniveauet og hver mand passede sig selv. Det var også tydeligt, at de fattige nomader simpelthen ikke havde kvalifikationerne til at lave et foreningsregnskab, sende skatteregnskaber og rapporter til myndighederne og overholde de vedtægter, som de selv havde udarbejdet. Vi besluttede derfor, at der skulle arbejdes mere intensivt med at løfte de lokale til at kunne varetage deres organisatoriske opgaver og til at blive bedre til at arbejde sammen.

Mejeriuddannelse

Efterhånden kunne vi også se, at der var et behov for kvalificerede ansat-

Jörg i midten og Chalotte yderst til venstre og foreningens bestyrelse holder krigsråd foran det mislykkede byggeri.

Fra åbningsceremonien 25. juli 2020. Bemærk det maritime ur på væggen: vi befinder os i en havneby ved Khovsgolsøen.

Nyamdelger til venstre og Enkhuya med deres ny erhvervede diplomer på universitetet i Ulaanbaatar, juni 2020.

te som kunne stå for produktionen og driften, når mejeriet engang stod færdigt. Vores forenings medlemmer var fortrinsvis kvinder, som var meget dygtige til at producere mejeriprodukter til egen husholdning, men som simpelthen ikke havde hverken tid eller overskud til at skulle stå for en større mejeriproduktion i et moderne mejeri. Vi besluttede derfor, at det ville være en rigtig god ide at udvælge to lokale unge fra landsbyen og sponsorere deres uddannelse som mejeriteknikere på universitetet i Ulaanbaatar.

Uddannelsen tager 4 år og koster ca. 15.000 kr. om året for hver studerende. Dette dækker undervisningsafgift, kost og logi. Ved at vælge to lokale unge ville vi sende et stærkt signal om vores engagement

blev gjort mulig ved hjælp af private indsamlinger blandt *Mejerifolk uden Grænsers* medlemmer, norske *Kavlifondet*, *Dansk Mongolsk Selskab*, *Chr. Hansen* samt *EcoLeap Foundation*.

Projektstøtte

Det var fra starten af vores plan at søge om støtte fra *CISU Civilsamfund i Udvikling*. CISU er den pulje man kan søge fra den danske stat til små projekter i udviklingslande. Og i 2018 lykkedes det endelig, efter flere ansøgninger, at få godkendt en ansøgning til projektet på 200.000 kr. Disse penge skulle bruges til at undervise vores medlemmer i at kunne drive deres forening og driften af mejeriet.

i projektet, og de unge ville også have et tæt tilhørsforhold til lokalsamfundet og andelsforeningens medlemmer.

På studierejseren i 2016 udvalgte vi Nyamdelger og Enkhuya blandt 20 unge ansøgere fra Khatgal. Deres uddannelse

På det tidspunkt var mejeribygningen blevet nedskaleret fra en muret mejeribygning til et lille træningsmejeri af tømmer. Det er desværre meget svært at få støtte til byggerier; derfor er selve bygningen opført med private donationer. *EcoLeap* og *AuG* donerede midler som gjorde os i stand til at købe tømmer og materialer til et støbt fundament. Foreningen fik tildelt en stor byggegrund i udkanten af byen på 2 hektar, og byggeriet kunne nu gå i gang. Jörg Kerchlango, arkitekt fra *AuG*, udarbejdede fine tegninger til den lille bygning på 50 m².

Flere udfordringer

I juni 2018 hyrede *Global Communities* en bygningsingeniør og tog til Khatgal, hvor vores andelsmedlemmer hjalp med at støbe fundamentet til bygningen og derefter byggede bjælkehytten og satte tag på. I juli ankom Jörg og jeg fulde af forventninger til Khatgal for at se den nye bygning. Desværre var det en stor skuffelse der mødte os. Fundamentet var af så dårlig kvalitet, at det allerede var gået i gang med at smuldre og kunne skræbes af med de bare hænder.

Vi fandt ud af, at den såkaldte ingeniør var mand til en af vores samarbejdspartnere fra *GC* og at han ikke havde brugt de mest basale

Produktionen kan begynde. Nyamdølger fremstiller den mongolske specialitet 'aaruul', tørret ost, i det nye mejeri.

Andelsforeningen sælger sine produkter.

byggeteknikker. Da vi gravede lidt i historien fandt vi også ud af, at GC havde snydt med deres udgifter og løn, og det er jo en alvorlig sag. Vi måtte derfor konfrontere dem, og det endte med at vi måtte afbryde samarbejdet, da vi helt mistede tilliden til sidst. Det er desværre en kendt problematik i Mongoliet, hvor der er store problemer med korrupsion og svindel.

Jörg og jeg skulle have købt byggematerialer og startet på konstruktionen af de indre vægge, men måtte i stedet bruge tiden på at finde en egnet byggeleder til at støbe et nyt fundament og flytte bygningen over på fundamentet.

Det værste ved hele historien var, at vi måtte fyre vores lokale partner og derved mistede vores projektstøtte hos CISU og måtte betale de resterende penge tilbage. Det var et hårdt slag at skulle starte forfra med at finde en ny lokal partner i Mongoliet og skrive en ny ansøgning til CISU og skulle igennem hele bevillingsprocessen én gang til.

Mejeriet bygges færdig

Heldigvis lykkedes det i løbet af 2019 at finde den nye lokale partner *Uurchlultiig Uuruusuu* (U2) med Urana Dashtseren i spidsen og få godkendt en revideret ansøgning. I

mellemtiden havde vi i projektgruppen haft travlt med at søge flere penge til projektet og havde fået generøse donationer fra flere virksomheder og organisationer. Der var nu penge til at bygge mejeriet færdigt og til at købe mejeriudstyr.

Vi planlagde derfor en rejse til Mongoliet i maj og juni 2020, hvor de indre vægge og overflader skulle færdigbygges, der skulle indkøbes mejeriudstyr som skulle installeres, foreningens medlemmer og de to mejeristuderende skulle trænes i produktionen og der skulle afholdes en åbningsceremoni.

Men så ramte coronaen i marts – og alle planer måtte *igen* laves om.

Vi måtte hurtigst muligt finde en lokal byggeleder som kunne overtage hele ansvaret med at færdiggøre byggeriet og overlade indkøb af mejeriudstyr til Urana, vejledt af de frivillige mejeriekspertes fra MuG. Det lykkedes heldigvis, men det var en stor udfordring at styre et byggeri og de store indkøb med den reducerede import af produkter fra udlandet pga. coronaen fra Danmark.

Vores to mejeristuderende blev færdige med deres uddannelse som mejeriteknikere i juni og modtog deres diplom. Vi besluttede derudover at ansætte en mongolsk mejeritekniker til at rejse til Khatgal for at

installere det nye udstyr og starte produktionen op, når vi ikke kunne sende de danske mejerister til Mongoliet.

Derefter kunne der endelig den 25. juli – efter 9 års arbejde – afholdes en uofficiel åbningsceremoni. Det var et meget stort øjeblik for alle. Borgmesteren for Khatgal kom og holdt en tale og bygningen blev velsignet på traditionel mongolsk vis. Foreningens medlemmer leverede yakoksemælk og de fremmødte kunne smage de første traditionelle mongolske mejeriprodukter fra mejeriet.

Siden da er produktionen fortsat og der gøres masser af erfaringer i det daglige. Nu arbejdes der på at få sat produktionen op og på at finde nye kunder og afsætningsmuligheder. I efteråret holder yakokserne op med at producere så meget mælk og over vinteren stopper produktionen helt. Men forhåbentlig vil det danske team få mulighed for at rejse til Khatgal i foråret 2021 og hjælpe med at optimere produktionen og vi vil kunne afholde den officielle åbningsceremoni og sammen fejre, at det er lykkedes at bygge et andelsmejeri i Mongoliet. ■

Chalotte Vad